

Єдамова А. М.*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ

В статтє речь идет об особенностях осуществления инвестиционной политики руководством отдельных государств мира в условиях активно развивающихся процессов глобализации. Автор анализирует преимущества и недостатки политической интеграции в мировое сообщество для стран с различными уровнями экономического развития.

Ключевые слова: глобализация, инвестиционная политика, политическая интеграция, инвестиционный климат.

У статті мова йде про особливості здійснення інвестиційної політики керівництвом окремих держав світу в умовах процесів глобалізації, що активно розвиваються. Автор аналізує переваги та недоліки політичної інтеграції у світове співтовариство для країн з різними рівнями економічного розвитку.

Ключові слова: глобалізація, інвестиційна політика, політична інтеграція, інвестиційний клімат.

The article deals with the key features of investment policy implementation provided by the leaders of different states in conditions of actively developing processes of globalization. The author analyses the advantages and disadvantages of the political integration into the international community for states with the different levels of economic development.

Key words: globalization, investment policy, political integration, investment climate.

Один з найважливіших факторів, що визначають світовий економічний процес, є міжнародне переплетення капіталу. Сьогодні половину валового світового продукту, оцінюваного у 30 трлн. дол., становить, так звана, «інтернаціоналізована» світова економіка, мається на увазі виробництво підприємств з іноземним і змішаним капіталом.

У сучасних умовах успіх і перспективи економічного розвитку як найбільших, так і малих країн, визначаються ступенем їхньої активної участі в цьому процесі: стояти поза ним – означає сприяти стагнації, стримувати можливий розвиток економіки конкретної країни. Світовий досвід показав, що іноземні інвестиції, особливо для економічно слабо розвинених країн, мають ряд переваг перед іншими формами фінансування розвитку економіки. По-перше, це додаткове джерело капітальних вкладень у вигляді передачі технології, ноу-хау, новітніх методів керування. По-друге, прямі іноземні інвестиції (ПІІ) не лягають тягарем на державний бюджет, не збільшують його зовнішній борг. З їхньою до-

* аспірантка кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Рижков М.М.

помогою полегшується процес модернізації й структурної перебудови національних економік [1].

У доповіді Конференції ООН з торгівлі й розвитку, опублікованій у 2004 р., відзначається, що у 2000 р. приплив іноземних інвестицій у світі вперше перевищив 1 трлн. дол. США. Це, у свою чергу, призвело до серйозних якісних змін в експорті капіталу, а саме до безпрецедентного росту злиттів, продажів і придбання фірм у різних країнах.

Незалежно від рівня економічного розвитку будь-яка держава прагне залучити закордонний капітал, одержавши прямі й непрямі ефекти від інвестиційних вкладень. Найбільшу роль в активізації процесу залучення інвестицій грають такі макроекономічні фактори, як інвестиційний клімат, соціально-економічна стабільність, рівень розвитку інфраструктури, наявність кваліфікованої робочої сили й ряд інших.

Істотним фактором є інвестиційна політика приймаючої держави, що забезпечує гарантії закордонним інвесторам, ефективно й стабільно функціонування правової системи [2].

Республіка Мадагаскар, наприклад, належить до числа 18 найбільш бідних і найменш розвинених країн на планеті. Соціально-економічна ситуація в РМ важка (за офіційним даними 75% громадян живе за межею бідності).

Як й у деяких інших країнах, єдиний шлях виходу з бідності на Острові полягає в модернізації сільського господарства й розвитку агропромислового комплексу й деяких інших промислових переробних галузей. І для досягнення цих цілей стратегічні сектори економіки тут мають потребу в інвестиціях. Одних національних заощаджень і державних субсидій буде явно недостатньо, потрібні також міжнародні програми допомоги, але без ПШ ці цілі не будуть досягнуті.

Однак, останнім часом ряд західних і російський економістів дійшли висновку, що це важливо не для всіх країн, що розвиваються. Ті держави, що перебувають в Африці, на південь від Сахари, і за своїм історично сформованим вкрай важким економічним становищем й менталітетом населення не здатні сприйняти умови глобалізації й взяти з них переваги для виходу з бідності; для них традиційні шляхи розвитку зберігаються й залишаються єдино можливими.

У зв'язку із цим, у цей час як у теоретичному, так і практичному плані для найслабших економічно країн найбільше актуальним є вирішення питань, пов'язаних з формуванням моделі перспективного розвитку, визначенням напрямків, що ведуть до підвищення добробуту населення [3].

Для вісімнадцяти економічно слабких країн світу, до яких належить й Республіка Мадагаскар (РМ), теоретично можливі два варіанти розвитку:

а) продовжуючи традиційний сформований сторіччями спосіб життя населення, спілкуючись із розвиненими країнами шляхом одержання різних видів гуманітарної допомоги міжнародних організацій, періодично домагаючись списання й пролонгування боргів, при цьому не прагнути до широкої участі у світовому ринку, тому що глобалізація для них несе багато нових складних, суперечливих проблем;

б) прагнути активізувати залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), знаходити внутрішні джерела інвестицій, поступово переходити від імпортоотримання до імпортозаміщення, до розвитку експорту, розвиваючи вітчизняні приватний і державний сектори, будувати власну ринкову економіку.

Мадагаскар – типовий приклад величезного невикористаного потенціалу природного багатства. Багато компаній і фірм, поряд з підприємствами з інших країн, хотіли б розвивати свій бізнес в економіці Мадагаскару. Однак вони повинні бути впевнені в тому, що

їхні інвестиції будуть захищені, а уряд РМ серйозно підходить до проблем іноземних інвестицій. Природно, що довіра іноземних інвесторів до Мадагаскару буде досягнута із прийняттям далекоглядної політики в області іноземних інвестицій; із забезпеченням дотримання законів, з формуванням гарної національної інвестиційної структури.

Основною турботою уряду Мадагаскару є підтримка мінімальних щорічних темпів росту ВВП на рівні 4-5%, що гарантує поступовий підйом рівня життя й доходів населення [4]. Останнім часом економічний ріст Мадагаскару перевершує темпи приросту населення. І тому економічна політика країни спрямована на приборкання фіскального дефіциту (6% від ВВП сьогодні) і на просування найважливіших реформ як: приватизація держпідприємств, розвиток інфраструктури й підвищення якості комунальних послуг по всьому Острову, перегляд застарілого законодавства, включаючи закони про бізнес, працю й земельну власність.

Економічна лібералізація на Мадагаскарі була викликана різними внутрішніми й зовнішніми обставинами, як розпад Радянського Союзу й Варшавського Договору, а також криза в Перській затоці – все це змусило країну змінювати свою економічну політику. РМ змушена була прийняти нові рішення. Оскільки зміни економіки у світовому масштабі значно виснажили фінансові ресурси й валютні резерви країни й зробили її банкрутом. Під тиском СОТ, Мадагаскар усунув численні тарифні бар'єри для імпорту й ряд обмежень для експорту. Крім того, Світовий Валютний Фонд (СВФ) і Всесвітній Банк Реконструкції й Розвитку (ВБРР) поставили умови, згідно з якими уряд Мадагаскару був змушений лібералізувати свою економіку [5].

Уряд РМ намагається направити ПІІ не тільки в найбільш перспективні проекти для всієї економіки Мадагаскару, але також у найбільш відсталі регіони країни з метою вирівнювання національного добробуту. У промисловій політиці на Острові недавно приступили до приватизації.

На острові Мадагаскар вже кілька років діють «Вільні зони, орієнтовані на експорт» (ВЗОЕ) для промислових підприємств, продукція яких цілком призначена для експорту. У цих зонах виробництво організоване на міжнародній конкурентній основі з виконанням вимог забезпечення інфраструктури й безмитного імпорту. Тут пропонуються спеціальні стимулятори, спрощений імпорт капітальної продукції, звільнення від податку на виробництво продукції, зробленої усередині зони, п'ятирічні податкові пільги звільнення від податку на доходи від експорту після закінчення податкових пільг і спрощені адміністративні процедури.

Збільшення припливу ПІІ являє собою найважливіший компонент урядового комплексного підходу до переорієнтації й розвитку місцевої промисловості, лібералізації зовнішньої торгівлі ринків капіталу й стимулювання економіки, при зниженні державної участі в більшості галузей. Нова промислова політика країни привела до широкої податкової реформи й усунення контролю за операціями з іноземною валютою.

На думку деяких вітчизняних і закордонних економістів, вирішити багато проблем економіки Мадагаскару й інших, найбільш економічно слабких країн світу (відновлення застарілого обладнання, недолік у поставках і слабкий досвід у сфері збуту готової продукції) можна лише за допомогою залучення іноземних капіталів. Іноземний інвестор, як правило, впроваджує у виробництво нові елементи керування, одночасно надаючи капітал на модернізацію устаткування підприємств, наявні засоби й нові технології. Більше того, маючи виходи на міжнародний рівень, він сприяє просуванню місцевих підприємств на нові ринки. Тим самим він надає інформацію про додаткові джерела інвестицій, а також поставок продуктів.

Нарешті, іноземний інвестор, що вклав свій капітал у підприємство, зацікавлений в успішній його роботі. Тим більше, що Мадагаскар і ряд сусідніх африканських країн – досить вигідне поле діяльності: порівняно недорога робоча сила, великий внутрішній ринок з погано налагодженим постачанням товарів й слаборозвиненим сектором обслуговування й часто, що найголовніше, з багатими природними ресурсами.

Але в іноземних інвесторів виникають певні побоювання через нестабільну політичну й економічну ситуацію, високих темпів інфляції й постійно мінливого законодавства й оподаткування [6].

Це не стимулює бажання вкладати капітали в економіку цих країн. Все це викликає необхідність вирішити ряд макроекономічних проблем, що дозволить підняти довіру в міжнародного співтовариства до бідних держав, як до перспективного адресата інвестицій.

Проблема залучення й використання ПІІ для економіки також дуже важлива через її актуальність у зв'язку з лібералізацією економіки країни й включення її до загальносвітових процесів глобалізації. Багато макроекономічних проблем активізації іноземних інвестицій є загальними для більшості країн, і насамперед, для країн, що перебувають на порівняно близьких етапах економічного розвитку [7]. Тому дуже важливий розгляд цих проблем на тлі всього іншого світу, у порівнянні економічних труднощів і можливих варіантів виходу з них із сусідніми країнами й країнами, приблизно рівними за рівнем виробництва ВВП, добробуту населення й розвитку ринкової інфраструктури.

Мадагаскар, як і ряд інших економічно слабо розвинених країн Африки й Азії, що мають порівняно багатий природний потенціал, можуть становити інтерес і для українських інвесторів: участь України в різних проектах, зокрема, зі створення ферм по вилову й переробці риби й морепродуктів, із вирощування й переробки екологічно чистих екзотичних тропічних сільськогосподарських продуктів з поставкою частини зроблених товарів до країни-інвестора. Але, на жаль, у цьому напрямку конкретних проектів або розробок на перспективу поки немає: ні України з Мадагаскаром, як ні України з іншими африканськими країнами [8].

Дослідження макроекономічних питань, пов'язаних з активізацією залучення іноземних капіталів у найбільше економічно слабо розвинені країни, з багатим невикористаним природним потенціалом, з великим запасом дешевої робочої сили, прикладом яких є РМ і багато сусідніх африканських країн, ще не одержало достатнього розвитку.

Багато проблем, у тому числі макроекономічних в області активізації інвестиційного процесу за рахунок іноземного капіталу в цих країнах і можливостей їхнього входження у світовий ринок ще не вирішені й вимагають подальшого глибокого дослідження. Це є важливим, як у теоретичному, так й у практичному плані. Ці дослідження допоможуть частині країн прискорити розвиток національних економік, включитися в міжнародний поділ праці за допомогою залучення й поліпшення використання закордонних засобів для інвестицій, а іншим країнам розробити довгострокові інвестиційні проекти з метою отримання певної фінансової вигоди, а також допомоги країнам, що лише починають долучатися до процесу глобалізації.

Список використаних джерел

1. Роль инновационной деятельности, науки и техники в достижении развития в контексте глобализации – Доклад Генерального секретаря ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/61/286> – Заголовок з екрану.

2. Комаренко Г., Ефимов В. Экономическая глобализация: теория и практика // Комаренко Г., Ефимов В. – Экономист – 2009. – № 11. – С. 81-97.
3. Щукін Б. М. Інвестиційна діяльність / Щукін Б. М. Інвестиційна діяльність – К.: МАУП, 2006. – С. 48-94.
4. The effects of globalization on working conditions in developing countries – World Bank Employment Policy Primer [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://sitere-sources.worldbank.org/INTLM/214578110312872095 1/21692675/EPPNoteNo9_Eng.pdf](http://sitere-sources.worldbank.org/INTLM/214578110312872095%201/21692675/EPPNoteNo9_Eng.pdf) – Заголовок з екрану.
5. Scott B.R. The Great Divide in the Global Village // Scott B.R. – Foreign Affairs – 2010. – Jan.- Feb. –P. 164
6. Стукало А., Авдеева Т. Глобализация мировой экономики // Стукало А., Авдеева Т. – Международная жизнь – 2010. – №2. – С. 49-56.
7. Фаминский И.П. Экономическая глобализация: основа, компоненты, противоречия // Фаминский И.П. – Российский экономический журнал. 2009. – № 23. – С. 32–39.
8. Вакарін С.І. Інвестиції в Україні / Вакаріна С.І. Інвестиції в Україні – К.: «Конкорд», 2009 р. – С. 168-178.